

De 'Gladde snavelneut' *Yoldia limatula* (Say, 1831) uit de Westerschelde: een nieuwe tweekleppige voor het eerst in Europa gevonden in Nederland

Floor Driessen & Wouter van Looijengoed

Yoldia limatula (Say, 1831) (the File Yoldia) found for the first time in Europe in the Netherlands

Summary. In a sample taken on 26 September 2019 with a boxcorer at a depth of 17.7 m in the Westerschelde estuary in the province of Zeeland, the Netherlands, a live specimen of the File Yoldia *Yoldia limatula* (Say, 1831) was found. The bivalve is new to Europe and the Netherlands. It originates from the north-western part of the Atlantic Ocean and was presumably transported in the ballast water of a ship. It remains to be seen whether this exotic species will prove to be invasive.

Bemonstering

In het kader van het programma 'Monitoring Waterstaatkundige Toestand des Lands' (MWTL) verzorgt Bureau Waardenburg de verzameling en analyse van bodemmonsters uit de te onderzoeken wateren. Op 26 september 2019 werd in de Westerschelde op een diepte van 17,7 m een bodemonster genomen met een boxcorer. Een boxcorer is een metalen doos die aan boven- en onderzijde open is en die door een flink gewicht ca. 40 cm diep het sediment wordt ingedreven. Dan wordt de

doos aan boven- en onderzijde hermetisch afgesloten en kan het monster in zijn geheel aan boord worden gehesen. In het betreffende monster werd één levend exemplaar aangetroffen van een onbekende tweekleppige.

Gladde snavelneut

De gevonden tweekleppige was 48 mm lang en 19 mm hoog. De schelp is aan de voorzijde gelijkmatig afgerond en loopt aan de

achterzijde spits toe, een vorm die aan de kop-met-snavel van een vogel doet denken. De kleppen zijn zeer plat, de dikte van het gesloten doublet is ongeveer 10 mm. Het slot is taxodont met links en rechts van de kleine driehoekige ligamentgroeve een rij van circa 20 gelijkvormige tandjes (fig. 1). Op grond van deze kenmerken werd de schelp gedetermineerd als *Yoldia limatula* (Say, 1831) (fig. 2) (Gosner, 1971; Tucker Abbott, 1974). De schelpen zijn aan de buitenzijde glad hetgeen geleid heeft tot de voorgestelde Nederlandse naam 'Gladde snavelneut'. Omdat de determinatie nog niet door middel van DNA analyse is bevestigd moet de wetenschappelijke naam formeel nog als *Yoldia* cf. *limatula* worden geschreven.

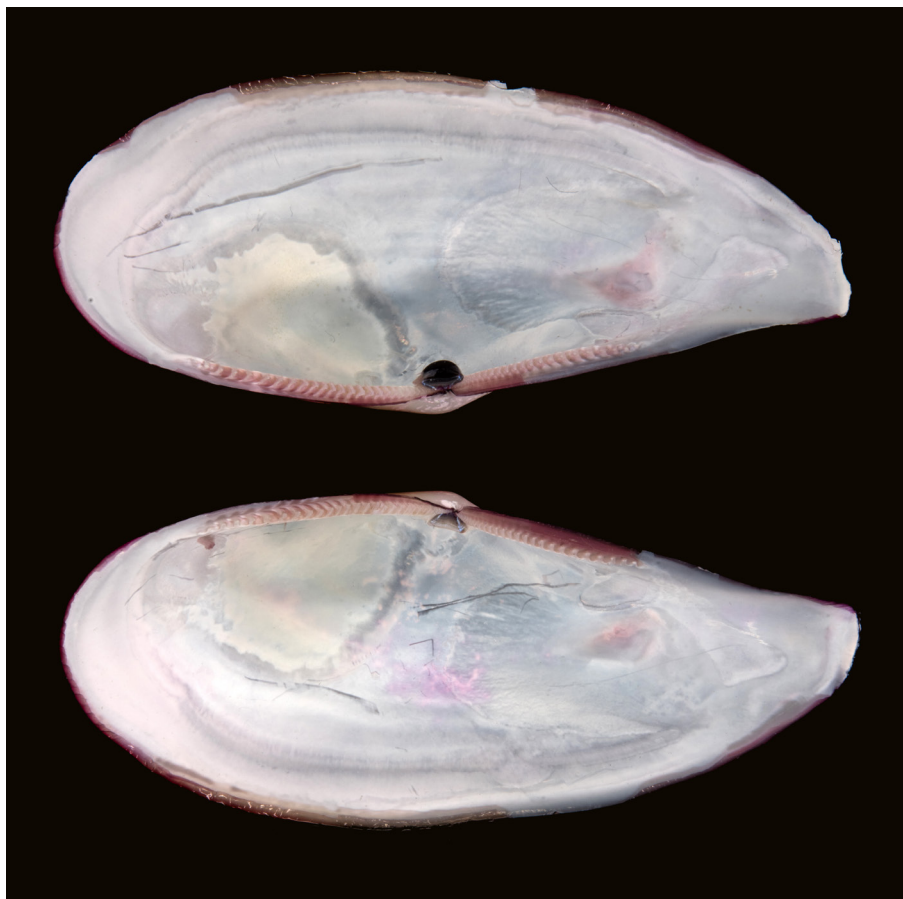

Fig. 1. Gladde snavelneut *Yoldia* cf. *limatula* uit de Westerschelde; binnenzijde met de kenmerkende rij tandjes in het taxodonte slot. Foto Martijn Spierenburg.

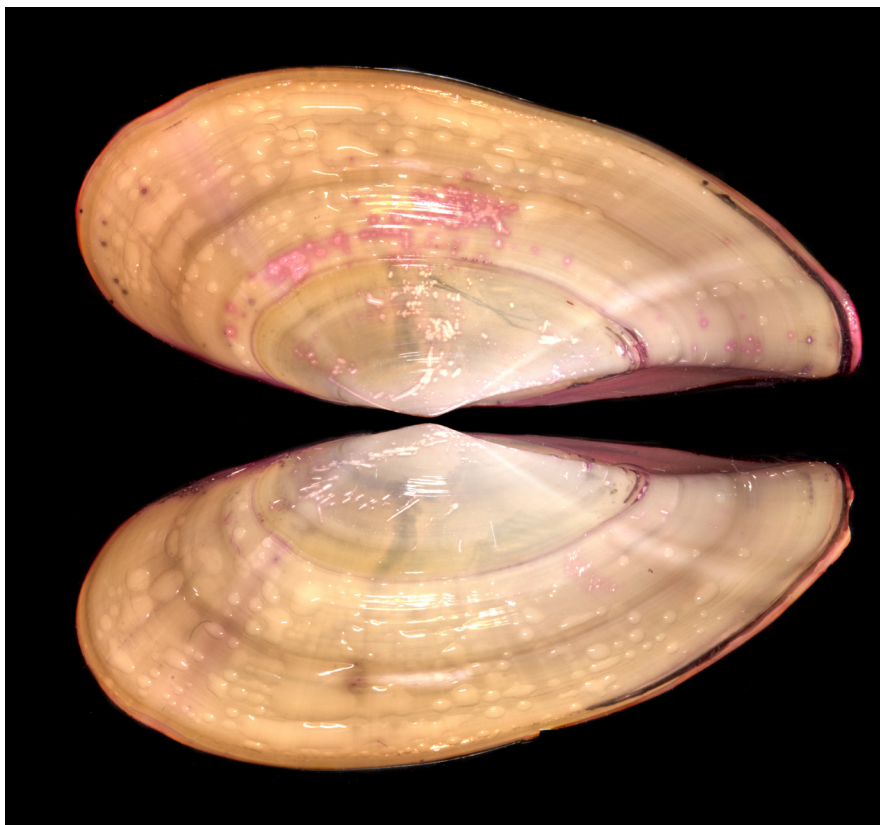

Fig. 2. Gladde snavelneut *Yoldia cf. limatula* uit de Westerschelde; buitenzijde. Foto Martijn Spierenburg.

Herkomst

Yoldia limatula is bekend uit het noordwestelijke deel van de Atlantische oceaan, globaal gezien tussen Nova Scotia (Canada) en North Carolina (Verenigde Staten). De soort kan daar een lengte van ruim 6 cm bereiken. De dieren leven verticaal ingegraven in het sediment waarbij de spitse kant naar boven wijst. De mantelflappen zijn uitgegroeid tot lange tasters waarmee uitgezakte voedseldeeltjes (detritus) direct naar de mond kunnen worden gebracht. De dieren kunnen ook met langs de mantelflappen aanwezige trilhaarbanden een waterstroom opwekken die langs de mantelopening en de kieuwen voert en met de kieuwen voedseldeeltjes uit dat water zeven. Faeces en pseudofaeces worden via een uitstroomsifo boven de bodem in het water geloosd (Rhoads, 1963). Het beschreven mechanisme van voedsel verzamelen is ook bekend van de parelmoerneuten (Nuculidae) die in dieper water in het Nederlandse offshore-gebied voorkomen (De Bruyne *et al.*, 2013). Deze parelmoerneuten en de 'snavelneuten' zijn al bekend uit de Krijtperiode en behoren tot de oudste tweekleppigen op aarde. Ook in Nederland zijn fossiele vertegenwoordigers van het genus *Yoldia* gevonden.

Exoot

Yoldia limatula moet in Europa en Nederland als een exoot worden beschouwd. In delen van het leefgebied van de Gladde snavelneut in de Noordwestelijke Atlantische Oceaan komt ook de Amerikaanse strandschelp *Mulinia lateralis* voor, die in korte tijd als een invasieve exoot het Deltagebied en de Waddenzee heeft gekoloniseerd. Afgewacht moet worden of ook de Gladde snavelneut zich tot een invasieve exoot zal ontwikkelen. Het is onbekend hoe de soort in de Westerschelde terecht is gekomen. Vanwege de nabijheid van de Sloehaven is de soort

mogelijk door een schip in het ballastwater naar de Westerschelde getransporteerd.

Dankwoord

Wij danken (in alfabetische volgorde) Rykel de Bruyne, Henk Dekker, Patrick Snoeken en David Tempelman voor hun bijdrage rondom de determinatie van en kennisvergaring over de soort. Dank ook aan Martijn Spierenburg voor de foto's.

Literatuur

- DE BRUYNE, R.H. DE, S.J. VAN LEEUWEN, A.W. GMELIG MEYLING & R. DAAN (red.), 2013. Schelpdieren van het Nederlandse Noorzegebied. Ecologische atlas van de mariene weekdieren (Mollusca). – Tirion, Utrecht & Stichting ANEMOON, Lisse.
- GOSNER, K.L., 1971. Guide to identification of marine and estuarine invertebrates: Cape Hatteras to the Bay of Fundy. – Wiley & Sons, New York.
- TUCKER ABBOTT, R., 1974. American Seashells. 2nd edition. – Van Nostrand Reinhold, New York.
- RHOADS, D.C., 1963. Rates of sediment reworking by *Yoldia limatula* in Buzzards Bay, Massachusetts, and Long Island Sound. – Journal of Sedimentary Petrology 33: 723-727.

Adressen van de auteurs

Floor Driessen: f.m.f.driessen@buwa.nl
Wouter van Looijengoed: j.m.van.looijengoed@buwa.nl
beiden Bureau Waardenburg